

Velkommen i bestyrelsen

– hvad bør du vide?

Velkommen i bestyrelsen!

Hvad er mit ansvar? Hvilke opgaver skal jeg løse? Hvad bør jeg holde øje med? Hvordan kan jeg være med til at udvikle? Der er mange oplagte spørgsmål, når man træder ind i en aftenskolebestyrelse – og her prøver vi at besvare nogle af dem.

HVAD ER EN AFTENSKOLE

En aftenskole udbyder folkeoplysende voksenundervisning og debatskabende aktiviteter. Aftenskolen bestemmer selv hvilke fag – med enkelte undtagelser* – der udbydes, hvem der underviser, kursernes længde og pris. Alle borgere har frihed til at gå til undervisning i en aftenskole i de fag, som har deres interesse, og alle borgere har frihed til at danne en aftenskole på et demokratisk grundlag.

Aftenskolens fundament er en folkeoplysende forening, som bygger på fællesskab, demokrati, grundlæggende friheds- og menneskerettigheder og de enkelte initiativtageres idégrundlag. Foreningen skal have et sæt vedtægter med blandt andet foreningens formål, samt hvordan man bliver medlem og vælger bestyrelse. Dette er hele grundlaget for, at aftenskolen kan modtage kommunal støtte efter folkeoplysningsloven.

*Der kan ikke modtages tilskud til undervisning under anden lovgivning, formelt kompetencegivende undervisning, samt til spil, sport, idræt, behandling, underholdning, valgkampagner, agitation, overtro og emner om og med rusmidler.

MEDLEMMER OG DEMOKRATI

Aftenskoleforeningens medlemmer skal selv melde sig ind i foreningen, man bliver nemlig ikke automatisk medlem af foreningen ved at være tilmeldt undervisning i aftenskolen. Det angives i vedtægten, hvem der kan blive medlem. Normalt er det perso-

ner over 18 år, som går ind for foreningens formål. Medlemmer kan også være organisationer, som i så fald oftest vil være specifikt nævnt i vedtægten.

Valg til bestyrelsen foretages af medlemmerne på en generalforsamling, og det er kun medlemmer, der kan vælges. Hvis vedtægterne siger, at eventuelle medlemsorganisationer kan have en repræsentant i bestyrelsen, udpeges disse af den relevante organisation, og det meddeles herefter til aftenskolen. Bestyrelsen skal bestå af mindst fem valgte eller udpegede personer. Det er vigtigt at have godt styr på bestyrelsessammensætning og -valg i aftenskoleforeningens vedtægter. For at der reelt er demokrati, skal aftenskolen have mindst så mange medlemmer, at der altid er et flertal af medlemmer, som ikke er i bestyrelsen. Desuden vil en bred medlemskare sikre stabilitet, mangfoldighed og interesse for foreningen.

Ud over de valgte eller udpegede bestyrelsesmedlemmer skal aftenskolens deltagere have mulighed for at indstille en repræsentant til bestyrelsen, hvis deltagerne ønsker det. Deltagerrepræsentanten er fuldgældigt bestyrelsesmedlem med både pligter og ansvar. Nogle aftenskoler har desuden også medarbejderrepræsentanter i bestyrelsen.

RAMMER, REGLER OG VEDTÆGTER

Vedtægterne er foreningens vigtigste spilleregler, og ved at have et godt gennearbejdet sæt vedtægter er man godt stillet, fordi de angiver, hvordan man forholder sig i kritiske situationer. DOF har udarbejdet forslag til vedtægter og forretningsorden, som findes på www.danskoplysning.dk.

Forretningsorden og faste procedurer giver gennemsigtighed i dagligdagens gøremål og er med til at sikre tilliden mellem bestyrelse og skoleleder samt værne mod unødvendige diskussioner om arbejdsgange. Det kan for eksempel være procedurer for håndtering af udbetalinger, fast punkt om økonomisk status på alle bestyrelsesmøder, og aftaler om hvad der skal stå i et referat.

I enhver bestyrelse kan der opstå interessekonflikter, ikke mindst, hvis bestyrelsens medlemmer samtidig er ansat i aftenskolen. Har man medarbejderrepræsentanter i bestyrelsen, bør man overveje, om disse har stemmeret eller ej. Er et bestyrelsesmedlem inhabil i en sag, bør denne gå ud under behandlingen af punktet, og det noteres i referatet.

BESTYRELSENS ANSVAR OG OPGAVER

Bestyrelsen leder foreningen og skal respektere beslutninger taget på generalforsamlingen. Bestyrelsen har ansvar for økonomi, for ansættelse af en skoleleder, for at sikre medlemmerne demokratisk indflydelse på generalforsamlingen og for, at foreningen lever op til sit formål. Normalt vil bestyrelsen beskæftige sig med de større strategiske linjer og sætte de overordnede rammer for skolelederens arbejde ved at definere ansvarsområder og vedtage budgetter. Bestyrelsen er den politiske ledelse, mens skolelederen er administrativ og pædagogisk leder.

Bestyrelsen skal holde et passende antal bestyrelsesmøder, så den er orienteret og kan følge med i skolens drift. En tommelfingerregel er mindst fire bestyrelsesmøder årligt. Hvis bestyrelsen føler, at den mangler oplysninger, har den selv pligt til at bede om flere informationer. Et bestyrelsesmedlem kan ikke fralægge sig sit ansvar med baggrund i manglende indsigt. Kun i tilfælde, hvor bestyrelsen er blevet misinformeret, kan den fritages ansvar.

Bestyrelsesarbejde udføres bedst, hvis bestyrelsen består af mennesker med forskellige kompetencer og kvalifikationer. Vi motiveres alle forskelligt, og derfor er der fordele ved en bred medlemsskare og en god rekrutteringsstrategi, når der skal findes kandidater til bestyrelsesposter.

EN KLAR ANSVARFORDELING

En forening fungerer bedst, hvis alle kender deres egne opgaver og ansvar og ikke overskrider grænserne til andres. Det er derfor vigtigt at kende sin rolle i foreningens ledelse.

Bestyrelsen skal tage beslutninger om aftenskoleforeningens virke på veldefinerede og overordnede områder. Det er helt almindeligt, at bestyrelsen vælger at uddelegere opgaver til skolelederen som for eksempel at indkalde til møder og generalforsamling og at repræsentere aftenskolen eksternt. I nogle aftenskoler har man tradition for, at bestyrelsen deltager i praktisk arbejde i for eksempel arbejdsgrupper. Dette

skal altid aftales konkret, så ingen er i tvivl om, hvem der har opgaven og ansvaret.

Skolelederen er ansat af og refererer til bestyrelsen. Det betyder, at skolelederen har ansvar for at overholde det budget, som bestyrelsen har vedtaget, og køre driften og udviklingen af aftenskolen i den retning, der er vedtaget. Enhver beslutning inden for disse rammer er skolelederens. Det er således lederen og ikke bestyrelsen, som ansætter og er arbejdsgiver for lærere og administrativt personale. Det er også lederens ansvar at disponere økonomien inden for det vedtagne budget. Endelig er det lederens ansvar at oprette og nedlægge hold og aktiviteter, lave markedsføring, udviklingsarbejde og helt generelt sørge for ledelse og administration af den daglige drift. Med ansvaret følger samtidig forpligtelsen til at overholde de aftalte rammer og oplyse bestyrelsen om, hvordan det går, så bestyrelsen kan tage beslutninger og være ansvarlige for den samlede økonomi og strategi.

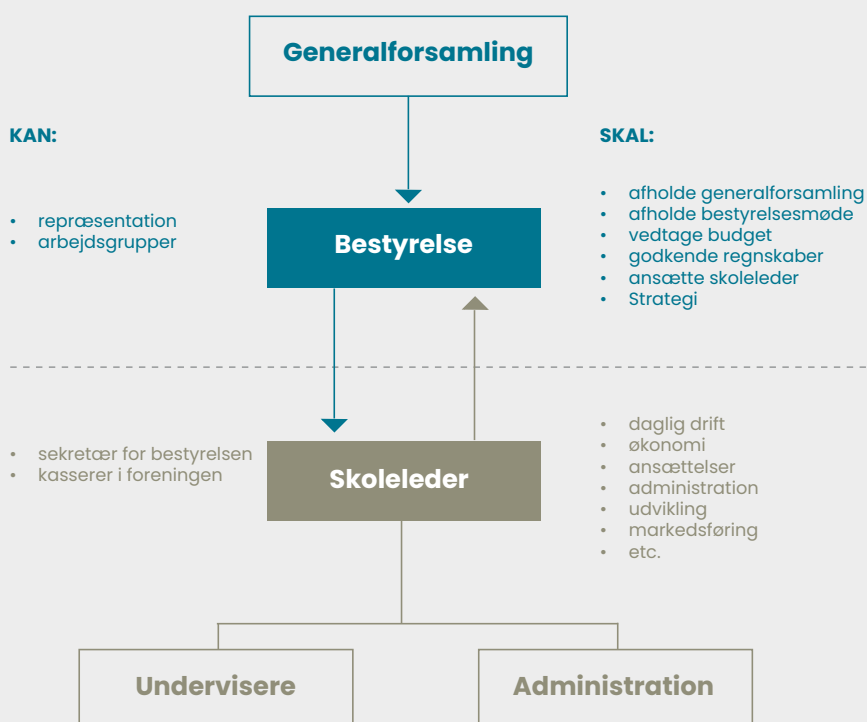
Der er en grænse mellem bestyrelsens og skolelederens ansvarsområder, som ikke bør overskrides hverken den ene eller den anden vej, medmindre man har en aftale om det.

STRATEGI- OG UDVIKLINGSARBEJDE

Samfundet udvikler sig med tiden, og det bør aftenskolen også gøre. En virksomhedsstrategi er en plan for, i hvilken retning aftenskolen fremtidige arbejde skal gå, og hvordan man kommer derhen. Måske er der brug for helt at ændre kurs, måske skal der skrues op for nogle aktivitetstyper og ned for andre. Eller måske er der bare brug for at have større kendskab til, hvad det egentlig er, der foregår. Det er bestyrelsens opgave sammen med skolelederen at se på de store linjer i aftenskolen virksomhed og lave en strategi.

En strategi er et styringsredskab til at sikre, at aftenskolen også er tidssvarende og aktiv, og både som skoleleder og bestyrelse kan man følge med i, om de planer, man har lagt for fremtiden, skrider rigtigt fremad.

Diagram over den typiske opbygning af og arbejdsfordeling i en aftenskoleforening.

DIN AFTENSKOLE ER MEDLEM AF DOF

De fleste aftenskoler i Danmark er medlem af et af de fem landsdækkende oplysningsforbund: AOF, LOF, FOF, Fora – og DOF, som din aftenskole er medlem af.

HVAD ER DOF?

Dansk Oplysnings Forbund (DOF) er landsorganisation for frie og uafhængige aftenskoler. DOF er en demokratisk forening, hvor alle medlemsskoler har indflydelse på landsorganisationens virke. Det sker blandt andet på årsmøder i regionerne og på landsmødet.

DET POLITISKE LIV

DOF består af omkring 270 aftenskoleforeninger samt enkelte daghøjskoler og sprogskoler fordelt over hele Danmark. DOF's medlemsskoler repræsenterer en mangfoldighed af, hvad en aftenskole kan være – lige fra de helt store brede aftenskoler til de helt små aftenskoler med et enkelt eller ganske få hold. Der findes fagspecialiserede aftenskoler og aftenskoler målrettede mennesker med særlige behov. DOF rummer alle typer af aftenskoler, som hver har sin egen organisation og sit eget særpræg.

DOF støtter medlemsskolerne i deres daglige virke på en lang række områder. Der sker ved på den ene side at tilbyde rådgivning, inspiration, viden, projektstøtte og netværk og på den anden side at arbejde for bedre rammer for aftenskolerne på det politiske niveau – både lokalt og nationalt.

SEKRETARIATET

DOF's sekretariat yder en række medlemsydelser i form af kollektiv lovpligtig forsikring, lønkørsel, IT-værktøjer, hjemmesideløsning samt et stort udbud af målrettede kurser for både bestyrelser, skoleledere og undervisere.

Ydelserne er enten gratis eller med lav deltagerbetaling. Dette er muligt, fordi DOF hvert år modtager tilskud fra udlodningsmidlerne. Tilskuddet beregnes på baggrund af medlemsskolernes samlede aktivitetsniveau.

DU MODTAGER SPEKTRUM

Som bestyrelsesmedlem i en af DOF's medlemsskoler vil du automatisk modtage mails fra Spektrum. Spektrum er DOF's online medlemsblad, der giver ny viden og inspiration om aftenskole, folkeoplysning og DOF. Du kan naturligvis altid afmelde dig disse mails, hvis du ikke ønsker dem.

BRUG DOF

Dansk Oplysnings Forbund er til for at hjælpe din aftenskole – og derfor også dig som bestyrelsesmedlem. Tøv ikke med at kontakte sekretariatet, hvis du har spørgsmål eller behov for vejledning eller gode råd. Du kan også finde en masse nyttig viden på DOF's hjemmeside www.danskoplysning.dk.